»Bukova prihodnost«

Lesna industrija *Začeti je treba pri ozaveščanju, sajenju orehov, hrušk, češenj, in pridobivanju znanja*

FOTO IGOR MODIC

GOSTUJOČE PERO

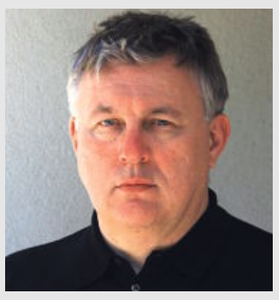

Andrej Čufer
u. d. i. a. MBA

Turizem v Bohinju ali les v Bohinju? Propadajoča lesna industrija z napačnimi proizvodnimi programi ali razpadli hoteli, oboje nedonosno in skrb vzbujajoče. Če v Bohinju nekdo privatizira tovarno in jo proda Avstrijcem je to morda še najbolje, kar je lahko naredil. Danes izdelovati smrekove elemente za betoniranje, ko gradbinci uporabljajo za betoniranje večinoma velike sistemske plastificirane panele in upada število AB-zgradb v korist lesne in montažne energetsko precej bolj racionalne gradnje je nesmisel. Betonski element je izdelan iz tretje klase lesa 30 let preživele artikel. Prvo in drugo klaso lesa izvažamo v Avstrijo za bagatelo. Res ne znamo, mleko izvažamo v Italijo les pa v Avstrijo.

Nesramna laž: Slovenija ima veliko lesa

»Les je lep.« Nam je vcepljal ljubezen do lesa nekoč reklamni slogan.

»Lesna industrija je mrtva«. To je naša stvarnost.

»Naše glave so bukove« in zraven že malo črvive.

»Slovenija ima veliko lesa.« Je nesramna laž, ki nas spet peha v napačne odločitve.

Velja zmotno prepričanje, da imamo ogromno lesa. V Sloveniji imamo samo velik odstotek z gozdom poraščene površine, kar pa ne pomeni, da imamo zelo veliko kakovostnega lesa.

Ne upoštevamo, da se spreminja podnebje, ki je vse bolj ekstremno. Velika večina naših gozdov raste na mladih apnenčastih pobočjih, kjer je le nekaj centimetrov humusa, ki ne drži vlago.

Obilne padavine, žled ter pomladanske in poletne suše lahko v samo nekaj letih uničijo naše gozdove.

Na Gorenjskem se letos že opaža veliko rjavih smrek na desetletja zelenih pobočjih. Lubadar se zaradi pomanjkanja padavin in zmožnosti dreves, da bi škodljivca zasmolila v kali, intenzivno množi in bo tako naredil nepopravljivo škodo.

Posebno žalostno nam je propadel gozd okoli Snežnika, ki je bil 300 let brez lubadarja vzorno negovan, zdaj pa ga je najprej pokosil žled, nadaljevali so nesposobni birokrati s slabim odločanjem, smrtni udarec mu zadaja lubadar. V teh gozdovih prihodnje leto ne bo drevesa za eno smrekovo desko ali božično jelko. Pa nihče od odgovornih, ki so po žledu zavlačevali sanacijo gozdov, ne bo za to odgovarjal. Morda bi jih morali poslati nabirat suhljad v te gozdove, da se bodo zavedeli in videli sad svojega početja.

Če želimo delati iz našega lesa uporabne izdelke in jih tržiti na svetovnem tržišču, potem potrebujemo predvsem znanje, potem so šele kapital in surovinsko bazo. Govorim o dobrem, uporabnem, tehnološko dognanem izdelku, njegovem trženju in dobro razviti surovinski in proizvodnji verigi, ki bi bila sposobna izdelek hitro izdelati doma po primerni ceni.

Nekaj poskusov na platformi Kikstarter, kot je lesen fotoaparat, leseno jajce ali lesen ojačevalec zvoka so lepi mikroprimeri, kaj vse je mogoče izdelati iz lesa. Običajno se ustavi pri maloserijski, da ne govorim velikoserijskem naročilu. Izvirnost ne zadošča, zavedati se je treba, da se v današnjem svetu te reči zelo hitro posnemajo in kopirajo, včasih še veliko prej, preden mi sploh izdelamo izdelek.

Stara znanja izumirajo skupaj s starimi mojstri. Ljudi, ki bi znali, na primer, stružiti les, ni več. Naša lesna industrija se skriva samo še v lopah in garažah, znanje in izkušnje umirajo vsak dan.

Nespametnost države je opazna tudi v politiki obdavčitev upokojencev. Če je nekdo delal od 40 do 60 let, potem si je zaslužil pokojnino in ta je nedotakljiva. Če pa je s svojim zdravim načinom življenja in vitalnostjo sposoben družbi še kaj prispevati v obliki dela v svoji nekdanji delavnici ter prenašati znanje in izkušnje na mlajšo generacijo, potem ni smiselno, da ga obdavčimo skoraj stoodstotno in mu odvzamemo pokojnino. Taki stari mojstri bi morali imeti za svoje ročno delo pavšalno simbolično obdavčitev ali pa kot nekoč, ko so graščaki zahtevali desetino. Slovenceljni že takrat nismo bili zadovoljni tlačani in smo se spuntali – kaj bi ti tlačani porekli danes? Tako končujejo še zelo uporabni namenski stroji na odpadu, če pa se že kaj naredi, se izdela v sivi ekonomiji in država od tega nima nič.

Res je, da od ročnega dela prehajamo na CNC-obdelavo, toda za izdelavo krožnika – ali kot unikat 1 kos, 500 kosov ali 500.000 kosov – so popolnoma različni pristopi k izdelavi in tudi trženju.

Denarja za velike serijske stroje in obratni kapital za proizvodnjo ni, prav tako tudi ni veliko serijskih naročil, ki ne padejo sama z neba.

Ko pa dobiš povpraševanje iz Nemčije za 50.000 lesenih škatel (osem tovornjakov vlačilcev) za mesnine ali iz Španije za rozete lesenih stikal, smo veliko preslabo odzivni, prepočasni pri ponudbi, nimamo ustreznih strojev, nimamo dovolj surovine, ne moremo zagotoviti certifikata o primernosti za živila v uvoženi vezani plošči iz Argentine ali Ukrajine, ne znamo jezikov in smo neprikupno zmedeni, zato morebitni naročniki izdelke morda raje naročijo na Poljskem ali Slovaškem. Številni narodi nas zelo prekašajo pri organiziranosti in dodani vrednosti na lesene izdelke.

Le kot od lubadarja ožrt hlod

Thonetov stol je bil inovacija v tehnologiji krivljenja lesa, kar mu je dalo prepoznavno obliko, in pa predvsem inovacija v logistiki, kjer so zmanjšali volumen transporta. Včasih so namreč uporabljali lesene zaboje enega kubičnega metra za ladijski prevoz in tako so v tak zaboj lahko zapakirali več desetkrat več stolov, kot bi jih sicer, če bi bili sestavljeni. Stoli so zato bili cenovno ugodni in zaželeni na čezmorskih trgih.

Les je še vedno lahko naša vizija, toda zavedati se moramo, da ne kot od lubadarja ožrt hlod, namenjen za izvoz v Avstrijo. Začeti je treba pri ozaveščanju, sajenju orehov, hrušk, češenj, ki jih bodo morda lahko naši vnuki predelali šele čez 50 ali 80 let.

Morda edini način ustvariti dejansko lesne razvojno-proizvodne centre, ki bi bili osnovani na neki novi zasebni podlagi, ki bodo delovali kot neki inštitut, ki je privezan na državne jasli, ampak po načelu več kot proizvede, več mu država oprosti pri davčnih obveznostih, ki jih mora vložiti naprej v razvoj in nova delavna mesta.

Dejansko bi morali najti način sodelovanja nekih lesnih razvojnih centrih, kjer bi v industrijski coni na enem mestu bilo več podjetij, ki bi se ukvarjala z lesom in bi bila sposobna izdelati vse od zobotrebca do hiše vse iz lesa. Gre za različne stroje in tehnologije od sušilnic do žag, različnih obdelovalnih strojih in ne nazadnje lakirnic. Ker je les predrago prevažati v polizdelkih, bi si različna podjetja lahko delila proizvodnje kapacitete za različne izdelke in bi se skupaj lahko zelo dobro prilagajala razmeram na trgu. Poleg tega bi dosegla kritično maso in bi lahko tudi skupaj vlagala v popolnoma nove tehnologije visokega tlaka, nove tehnologije spajanja lesa, imela skupne delavnice za vzdrževanje, brušenje, razvoj, oblikovanje, trženje in še marsikaj.

Reklamni slogan velikega lesnega podjetja na Južnem Tirolskem je zelo poveden »Holzleidenschaft«, kar bi neposredno prevedli kot »strast do lesa«, zanimiva pa je beseda »Leidenschaft«, ki jo sestavljata ti dve besedi v prevodu »trpljenje« in »ročaj«.

Dajmo se presenetiti, kakšne vizije imajo naši profesorji in manekeni, ki bi morali vedeti največ, ker največ hodijo na naš račun po svetu.

Zdi se mi, da v tej državi nihče ni za nič odgovoren in da z demokracijo samo izgubljamo kot narod.

Še najbolje smo se, tako se zdi, znašli v diktaturah, ko so se namesto nas odločali drugi. No, ko bomo vse razprodali, bomo spet tam.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

POVEZANE VSEBINE
delo.si/mnenja [...]

Še se bo kadilo

Urban Červek
o dimnikarskem zakonu

V splošnem je za podpreti vsako povečanje svobodne izbire in zmanjšanje moči monopolov v gospodarskih dejavnostih; delovanje svobodnega trga praviloma vodi v znižanje cen in izboljšanje storitev. Omejevanje konkurence in monopoli pa nasprotno prej ali slej pomenijo poslabšanje storitev in zvišanje cen ob nezadovoljstvu uporabnikov, kupcev oziroma strank.

Zato je načelno pozitivna tudi odločitev ministrstva za okolje in prostor, ki odpravlja sistem koncesij na področju dimnikarskih storitev in jih nadomešča s še vedno reguliranim, a manj omejevalnim sistemom licenc, ki bo vsaki stranki omogočil izbiro dimnikarskega podjetja. Tako ureditev predvideva novi zakon o dimnikarskih storitvah, ki je zdaj v javni obravnavi.

Ko ministrstvo napove, da bo za nadzor zadolženih več inšpektoratov, je to znak za alarm.

Na dimnikarje so velikokrat letele pripombe, da izkoriščajo svoje, s koncesijami za posamezna območja pridobljene monopole. Da slabo opravljajo delo, da nad njimi ni dovolj učinkovitega nadzora in podobno.

In prav učinkovit nadzor je glavni problem, ki ga napoveduje nova predlagana ureditev. Ko ministrstvo napove, da bo za nadzor zadolženih več inšpektoratov, je to znak za alarm, še več, je napoved katastrofe. Pri nadzoru izvajanja zakona bodo namreč »sodelovali« inšpektorji za okolje, naravne in druge nesreče, za zdravje ter tržni inšpektorji. Tudi to, da bo »podrobna razdelitev pristojnosti pojasnjena ob uveljavitvi vseh podzakonskih predpisov,« ne obeta nič dobrega.

Vsakdo je najbrž že kdaj doživel, novinarji pa pri svojem delu še posebno pogosto, da si ga institucije podajajo kot gnilo jajce tako, da prelagajo »pristojnost« na kateri drug urad, agencijo ali – inšpektorat. Po treh, štirih klicih je obupani občan (ali novinar) spet na začetku, nemočen v boju proti državnemu aparatu. Umazana igra, ki vsakega spravi na kolena. Žalostni vrhunec je ta praksa dosegla s tragedijo v diskoteki Lipa, ko so si inšpektorji tako dolgo podajali odgovornost za (ne)ukrepanje, da so na koncu umrla tri dekleta.

In zdaj si ministrstvo drzne zapisati, da bodo »pristojnosti natančneje določene« v zdaj šele napovedanih podzakonskih predpisih, ki bodo sprejeti kdo ve kdaj. Do takrat pa lahko vsi, ki hočejo sodelovati v javni razpravi o novem zakonu (oziroma kar sistemu delovanja dimnikarske službe v državi, kar ni povsem banalna zadeva), samo ugibajo, kaj bodo prinesli ti podzakonski predpisi.«

Je že tako, da si znamo Slovenci mojstrsko zaplesti življenje. Tudi tako, da težave nekega sistema rešujemo z vzpostavljanjem novega, ki prinaša sto novih problemov. Preigravamo, dokler si ne damo avtogola. Dobri nameni gor ali dol, že velikokrat se je pokazalo, da ti lahko vodijo tudi v pekel. Ali v tem primeru do požara.

Za jezik gre!

Jelka Šutej Adamič
o akcijskih načrtih ministrstva za kulturo

Akcijska načrta za jezikovno politiko sta, vsaj po zagotovilih ministrstva za kulturo (MzK), že v medresorskem usklajevanju na vladi. Vendar dejstvo, da sta leto dni v ministrski hiši čakala na izstrelitev, meče slabo luč na predlagatelje in kredibilnost pomembnih dokumentov zavija v meglo.

Ena od bistvenih nalog državne jezikovne politike je, da poskrbi za opremljenost slovenščine s priročniki, jezikovnimi viri in tehnološkimi orodji, ki jih vsak jezik potrebuje za uspešno delovanje v svetu, ki se digitalizira, informatizira in globalizira. Akcijski načrt za jezikovno opremljenost tudi podrobno našteva ukrepe, katerih rezultat bi bila prej našteta orodja, ki jih slovenščina v nasprotju z drugimi jeziki nima. Celotna vrednost ukrepov v tem akcijskem načrtu je 11.250.000 evrov.

Sprenevedanje in klientelizem ne koristita nikomur, še najmanj skrbi za jezik.

Načrta so pripravljali strokovnjaki, a po navedbah MzK »sta mestoma neizvedljiva, neusklajena z vsemi akterji in torej neprimerna za sprejem na vladi, poleg tega pa so se pojavljale obtožbe s sumi klientelističnih navez odgovorne za pripravo načrtov in skupine, ki naj bi bila vključena v pripravo načrtov, kar naj bi se dogajalo v času vodstva prejšnjega ministrstva«. Argument ministrice za kulturo, da so tako dolgo čakali z oddajo akcijskih načrtov zaradi suma klientelizma, je šibak. Poleg tega je lahko javnost, prva uporabnica jezika, ki je osnovni predmet akcijskih načrtov, najmanj žalostna, če ne ogorčena. Strokovnjaki, ki so načrte pripravljali, naj bi bili vendar tisti prvi vredni zaupanja in tisti, na katere naj menjava ministrov med obdelavo strokovne teme ne bi vplivala.

Neučinkovitost ministrstvu očita tudi skupina sto podpisnikov peticije, večinoma z univerz, inštitutov in tehnoloških podjetij, med njimi tudi večina tistih, ki so sodelovali v delovnih skupinah za pripravo obeh akcijskih načrtov. Nekateri od njih so prepričani, da ministrica nima vsebinskih prioritet, da razpada notranja organizacija dela ministrstva, češ da je najprej hotela Službo za slovenski jezik ukiniti, potem pa je v kratkem času premestila dva strokovnjaka in namestila uslužbenko, ki nima kompetenc. Gre za hude obtožbe prepričanih, da bi morala biti vključitev ukrepov jezikovne politike v strategije oziroma projekte, ki jih vlada načrtuje za obdobje 2015–2020, enotna, ker bo slovenščina le tako lahko služila svojim govorcem za potrebe aktualnega in prihajajočega časa. Več državnih organov so tako pozvali, da se uskladijo glede enotne jezikovne politike. Predlagali so nekaj dobrih rešitev, ministrica bi jim morala prisluhniti. Nedopustno je, da lahko menjave ministrov tako zelo vplivajo na jezikovno politiko in zamajejo dosedanja prizadevanja na tem področju.

Niti jezik, ta ključna osebna izkaznica nacionalne identitete, ni varen pred klientelizmom in vladavino ozkih osebnih interesov. Sprenevedanje in klientelizem ne koristita nikomur, še najmanj jeziku.

PISMA BRALCEV IN ODMEVI PISMA@DELO.SI

Pravna vprašanja (mednarodno pravo)

Zanima me, kako so nam sploh dovolili vstop v EU, če pa naš pravni sistem ni skladen z evropskim? Ko so pri sodnem procesu »balkanski bojevnik« obveljali kot nezakoniti dokazi, pridobljeni v eni od držav EU. Ali torej nam ni treba spoštovati zakonov druge (drugih) evropskih držav?

Če prav razumem našo zakonodajo, so dokazi iz pogovarjanja Sekolca z Drenikovo pridobljeni nezakonito. Ali so morda v pravnem redu EU ti dokazi zakonito pridobljeni? Ali v EU sploh obstaja kakšen (skupni) pravni red? Ali se ta kar arbitrarno spreminja – morda v odvisnosti, katera država zna konkretneje lobirati (ali podkupiti pravega človeka)? In se potem v tem posamičnem primeru EU ravna po pravnem redu te države (čeprav gre za skupno pravno zadevo dveh držav z različnima pravnima redoma)?

Če pa EU dovoljuje pristop vanjo vsaki državi, da je le pravni red te države enak ali strožji od povprečnega (ali pa celo najbolj razpuščenega) pravnega reda dosedanjih njenih članic, bi me zanimalo: kako pa EU obravnava pravni red tiste države, ki je strožji? Ga ne priznava oz. porine glavo v pesek v smislu: ta pravni red velja v vaši državi, takoj ko nos pomolite izven vaših meja, pa velja – kakšen pravni red? Ali to pomeni, da se katerakoli članica EU (torej tudi Hrvaška) lahko požvižga na pravni red katerekoli druge države?

Ali hrvaški pravni red drugače kot naš definira zakonitost pridobivanja dokazov? Oz. so s prisluhi pridobljeni dokazi zakoniti? Po trditvah mnogih hrvaških javnomnenjskih voditeljskih osebnosti bi se zdelo, da je tako. Ali pa je to le pesek v oči hrvaški populaciji (in nas to nič ne briga - mi imamo vendar svoje, ki nam mečejo pesek v oči)?

Logično nadaljevanje: kdo pa so naši peskometalci? Tisti, ki trdijo, da moramo vztrajati pri arbitraži, paničarji v smislu »Kaj pa zdaj?«, ali pa militantneži, ki soglašajo, da je arbitražni sporazum mrtev in privoščljivo trdijo, da so že od vsega začetka vedeli, da je to najmanj naša skrajna naivnost, če ne kar veleizdaja?

UROŠ BLATNIK
Bilečanska 5, Ljubljana

Misliti

Misliti, samo to je bilo napisano na namizni tablici propagandnega, poslovnega darilca IBM-a. Povpraševanje po njih je bilo veliko, kasnejši poslovni rezultat firme še večji. V teh pasjih dneh ob žalostnem povečevanju smrtnih in sploh vseh prometnih nesreč je evidentno, da kljub zahtevanim pogojem za šoferski izpit in vsem prizadevanjem za dodatno usposabljanje šoferjev ne zaleže kaj dosti. Šoferski izpit je praktično del splošne izobrazbe, za mladega človeka pa občutno predrag in praktični del, kdor bi to hotel in imel pogoje za to da bi praktični del pred izpitom opravil s prijateljem ali domačimi, naj se mu to omogoči. To imajo mnoge države. Izpit torej ne sme biti predrag, zelo drago pa mora biti kasnejše nespoštovanje!. Zanima me, ali so prometni strokovnjaki pa cestna podjetja in hotelirji že kdaj razmišljali, da bi se del menjav turistov v tednu sobota-sobota prestavil na petek-petek. S tem res porabiš dan več dopusta, katerega pa sicer preživiš običajno pri menjavi sobota-sobota na pripeki v stoječih kolonah.

MILAN PRAH
Gosposvetska 2A, Kranj

Novi arbiter naj bo dr. Marko Pavliha

Dr. Pavliha je mednarodno priznan pravnik, spozna se na predmet arbitraže in pomorsko pravo. Sodeloval je v domači politiki, je zaveden Slovenec in bi kot arbiter vsekakor bolje deloval od kakega tujca, ali osebe, ki že dolgo ne živi doma. Je dovolj mlad, da ga ne obremenjuje preteklost. Ni res g. Cerar, da mora biti naš arbiter nevtralen, če je hrvaški velik nacionalist in deluje prav sovražno proti Slovencem kot je bil Vukas. Hrvaška nikoli ne bo dovolila, da jo zastopa tujec. In ima prav. Mi pa klečeplazimo in se bojimo. Za razliko od nekaterih sodelavcev našega zunanjega ministrstva je dr. Pavliha verjetno dovolj razgledan in ve, da hrvaška obveščevalna služba pri nas zelo dobro deluje in ji ne bo kar po telefonu razkrival potek arbitraže. G. Erjavec pa mora kot minister prevzeti vso odgovornost za dejanja svojih podrejenih sodelavcev, kot delajo v demokracijah na Zahodu!

VERA RANT
Ilirska 24, Ljubljana

Novoimenovani direktorji kulturnih zavodov

Odzivam se na nekorektno trditev v članku novinarke Jožice Grgič: »Tretjega mandata pa ministrica ni potrdila dosedanji direktorici Slovenskega etnografskega muzeja, ampak je imenovala Tanjo Roženbergar, dosedanjo direktorico Muzeja novejše zgodovine Celje«.

Ministrica mojega tretjega mandata ni mogla potrditi, ker se na razpis za direktorico nisem prijavila. V članku zapisana trditev se lahko razume kot diskreditacija mojega dosedanjega uspešnega desetletnega vodenja muzeja.

DR. BOJANA ROGELJ ŠKAFAR
Direktorica Slovenskega etnografskega muzeja